

הלכה חדשה של בית המשפט העליון בישראל - חיוב מבטח לשלם תגמולי ביטוח למרות שלא נמצאה הפוליסה הרלוונטית ולא ידועים תנאיה והכיסויים הכלולים בה

(ע"א 7436/12 כלל חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' ב.י.מ חברה לבניה בע"מ ואח', פסק דין מיום 6.7.2017)

תקציר

בית המשפט נתבקש לחייב מבטח לשלם תגמולי ביטוח בגין נזקי צד ג', הגם שלא נמצאה פוליסה המאשרת קיומו של הכיסוי הביטוחי הנטען, תנאיו וגבולותיו. בהעדר מסמך מהותי זה, כמו גם פרטים מהותיים האמורים להיכלל בו, דן בית המשפט בטענות להשלמת חוסרים אלה מתוך ראיות חיצוניות שהוצגו בפניו, ועל סמך כללי פרשנות מקובלים של חוזי ביטוח. בהתחשב בכל אלה, רואה בית המשפט לחייב את המבטח לשלם את תגמולי הביטוח, בסכום שנחזה לתאום את כוונת הצדדים.

הערה: פסק הדין מורכב מבחינה עובדתית וכולל סוגיות נוספות ורבות, אך לצורך חילוץ החידוש הפסיקתי המוצג כאן, פישטנו את תאור הדברים על מנת להקל את הקריאה.

העובדות

חברה קבלנית (להלן: "המשיבה") זכתה במכרז להקמת יחידות דיור. לצורך הבניה המשיבה ביצעה חפירות ללא היתר, בסמוך למבנים שהוקמו על ידי חברה קבלנית אחרת (להלן: "הקבלן השני"). אותה שנה היה חורף גשום במיוחד ובשלב מסוים התגלו סדקים בכביש סמוך וכן במבנים הסמוכים שנבנו על ידי הקבלן השני.

יועץ קרקע של הפרויקט שהוצע למקום המליץ לבצע מילוי מידי של שטח החפירה של המשיבה וכן להסדיר ניקוז לכמויות הגדולות של מי הגשמים שהתנקזו באזור. סמוך לאחר מכן, הסדקים בקרקע התרחבו מאוד והופיעו סדקים גם במבנים נוספים, ובהמשך, חלק מהמבנים קרסו.

בחלוף כמעט 7 שנים ממועד קרות הנזק הגישו חברת הביטוח "כלל", אשר פיצתה את החברה האחרת בגין נזקה, תביעת שיבוב כנגד הגורמים אשר לטענתה נושאים באחריות לנזקים המרובים שנגרמו בפרויקט זה. התביעה הוגשה, בין היתר, כנגד המשיבה, אשר שיגרה הודעה לצד ג' כנגד "כלל", בטענה כי הנזקים הנתבעים ממנה מכוסים בפוליסת ביטוח שהייתה לה בחברת הביטוח "צור שמיר", שאת תיק הביטוח שלה רכשה "כלל" לאחר קרות האירוע.

המשיבה לא איתרה את פוליסת הביטוח עצמה אך הצליחה לאתר את מספר הפוליסה הרלוונטית. "כלל", אליה פנתה המשיבה והציגה בפניה את מספר הפוליסה, לא הצליחה אף היא לאתר את תיק הפוליסה, וכפרה תחילה בקיומו של כיסוי ביטוחי, אך לאחר מכן שינתה את עמדתה זו, לאחר שנמצא תיעוד חלקי במחשביה, ממנו עלה כי מדובר בפוליסת "עבודות קבלניות", לתקופת הביטוח הרלוונטית, סכום הביטוח 6,150,000 ₪ וליד סכום זה נכתב "פרק רכוש", ופרמיה בסך 5,425 ₪.

לאור זאת "כלל" אישרה קיומה של פוליסת "עבודות קבלניות" לתקופה הרלוונטית, אך טענה כי נתונים אלה מוכיחים שהפוליסה שהופקה בשעתו למשיבה כללה פרק רכוש בלבד, ללא כיסוי לחבות נזקי צד ג', ועל כן דין ההודעה לצד ג' להידחות. "כלל" טענה עוד כי מסקנה זו מתחזקת לאור שיעורה הנמוך של הפרמיה ששולמה, המעיד על כך שהפוליסה כללה ביטוח רכוש בלבד.

פסיקת בית המשפט המחוזי

בית המשפט דחה את טענתה זו של "כלל" וקבע כי הפוליסה כללה כיסוי לצד ג', וזאת בהסתמך על ראיות שהובאו בפניו, בין היתר:

- עדות סוכן המשיבה, שאישר בעדותו כי לאורך השנים שקדמו לאירוע וגם בתקופת האירוע הייתה למשיבה פוליסה הכוללת חבות כלפי צד ג'.
- מכתב ששלחה המשיבה למבטחה במועד האירוע (צור שמיר) בו עדכנה אותה על התרחשותו ועל הנזקים שנגרמו, בין היתר לחברה האחרת. למכתבה זה צרפה המשיבה מכתב דרישה של החברה האחרת, בגין הנזקים שנגרמו לה.
- אי קיומו של מכתב תשובה נגדי של המבטחת (צור שמיר) הכופר בכיסוי ביטוחי לצד ג'.
- מכתב השמאי שמונה מטעם המבטחת לבדוק את האירוע למבטחת עצמה, בו הוא מאשר קיומם של נזקים לחברה האחרת, הגם שלדעתו אין המשיבה אחראית לגרימתם.
- החוזה במסגרתו רכשה המשיבה את זכויות הבנייה בקרקע, חייב אותה לערוך על חשבונה מספר פוליסות ביטוח, כולל ביטוח חבות כלפי צד ג'.
- לא ניתן להקיש מגובה הפרמיה לגבי תכולת הפוליסה, שכן ההשוואה שבקשה "כלל" לעשות לפוליסות שלה מאותה תקופה אינה רלוונטית לפוליסה שהופקה בשעתו על ידי "צור שמיר", ממנה רכשה המשיבה את הפוליסה.
- בהתאם לכך חייב בית משפט המחוזי את "כלל" לשפות את המשיבה בגין נזקי החברה האחרת.

פסיקת בית המשפט העליון

במסגרת ערעורה של "כלל" על פסק הדין לבית משפט העליון, נדונה, בין היתר, גם קביעת בית משפט המחוזי ביחס לקיומו של כיסוי ביטוחי כלפי צד ג', חרף העדר הפוליסה עצמה. בית משפט העליון אישר את קביעותיו של בית משפט המחוזי ואת הנמקותיו, אך ראה לקבל את טענת "כלל", לפיה בית משפט המחוזי לא התייחס בפסק דינו לסוגיית גבול האחריות המכוסה בפוליסת הביטוח, ובהתאם לכך, חייב את "כלל" במלוא סכום הפיצוי שפסק. בהקשר זה משלים בית משפט העליון את החסר וקובע כי בהיעדר חוזה הביטוח הספציפי, יש לפרש את כוונת הצדדים בהתחשב במכלול הנסיבות, ולקבוע גבול אחריות לכיסוי צד ג' לסך 480,000 ₪, וזאת בהתחשב בנסיבות הבאות:

- קיומן של פוליסות ביטוח "עבודות קבלניות" שונות שהוצאו למשיבה באותה תקופה, ואשר בהן היה הכיסוי לחבות צד ג' מוגבלת ל – 480,000 ₪.
- הדרישות המקובלות של משרד הבינוי לשם ביצוע עבודות קבלניות, כוללות קיום פוליסת ביטוח, הכוללת פרק צד ג' באחריות מוגבלת לסך של 450,000-500,000 ₪.

גובה הפרמיה ששולמה – עדיין לא הוכרעה הסוגיה האם ניתן להתחקות אחר תכלית חוזה הביטוח באמצעות בחינתו של מחיר הביטוח. הדין האמריקאי מטיל על המבטח את הנטל להוכחת הטענה כי גובה פרמיה נמוך מעיד על קיומו של כיסוי מוגבל, ולשם הרמת הנטל האמור – על המבטח להציג נתונים אמפיריים התומכים בטענותיו. במקרה שלנו, הפרמיה היחסית נמוכה ששולמה עבור כיסוי צד ג' משמשת מדד נוסף לבחינת ציפייתו הסבירה של המבוטח ביחס להיקף הכיסוי.

אנו עומדים לרשותכם בכל שאלה או הבהרה: עו"ד יורן גיל yorang@arnon.co.il, מחלקת תביעות נזיקין, ביטוח ואיכות סביבה.